

Szász Márton alezredes:

A MAGYAR HONVÉDSÉG RÉSZVÉTELE AZ EURÓPAI UNIÓ ÁLTAL VEZETETT KIKÉPZŐMISSZIÓBAN MALIBAN

ÖSSZEFOGLALÓ: Az Európai Unió a közös biztonság- és védelempolitikája keretében több válságkezelő műveletben vesz részt. A szerző a tanulmány első felében bemutatja az EU közös kül- és biztonságpolitikája, illetve a közös biztonság- és védelempolitikája (katonai együttműködés) kialakulását, a második felében pedig az EU Maliban folyó kiképzőmissziójával foglalkozik részletesebben. Személyes tapasztalatait is felhasználva ismerteti a missziót, kezdve a kialakulásától a jelenlegi működéséig – célok, feladatok, vezetés-irányítás rendszere, műveleti területe. A Magyar Honvédség szerepvállalásának részletes bemutatásával – a misszió kezdetétől napjainkig –, valamint a tervezett bővítések és az egyes beosztások feladatainak ismertetésével zárja írását.

KULCSSZAVAK: Európai Unió, Magyar Honvédség, EU kiképzőmisszió Maliban

BEVEZETÉS

Az elmúlt évszázad utolsó évtizedének hajnalán a kétpólusú világrend felbomlásával az emberiség többsége, de legalábbis az európai és az észak-amerikai kultúrkörbe tartozó nemzetek egy jobb, békésebb világ eljövetelét remélték. Nagy volt az optimizmus és megvalósulni látszott az idealisztikus világbéke. Volt olyan társadalomtudós, aki egyenesen a történelem végét vizionálta.¹ Aztán nagyon hamar jöttek a kijózanító események,² és több mint negyed évszázad távlatából kijelenthető, a világ nem lett békésebb.

Ennek ékes bizonyítéka a 2018-ban tizenkettedik alkalommal elkészített Globális Békeindex (Global Peace Index 2018, GPI), mely rendkívül összetett mutatók alapján, sok szempont figyelembevételével sorol fel 163 független államot és területet. Az Intézet (Institute for Economics and Peace, IEP) által készített GPI a globális békesség világméretű mércéje. A 2018-as GPI megmutatja, hogy 2018-ban 71 ország volt békésebb, mint 2017-ben, viszont 92 ország kevésbé volt békés 2018-ban, mint 2017-ben. Tehát a világ 2018-ban kevésbé volt békés, mint az azt megelőző évben, ami egyfajta mutatója a világban zajló negatív folyamatoknak.³

¹ Francis Fukuyama: A történelem vége és az utolsó ember. Európa Kiadó, Budapest, 2014.

² Ilyen volt például Jugoszlávia széthullása.

³ Vision of Humanity: Global Peace Index, 2018. <http://visionofhumanity.org/indexes/global-peace-index/> (Letöltés időpontja: 2018. 12. 17.)

1. táblázat *Egyes országok békeindexe, 2018*⁴

Kiemelt országok ⁵	Békeindex (rangsor)
Izland	1,111 (1)
Magyarország	1,494 (15)
Amerikai Egyesült Államok	2,232 (114)
Oroszország	3,047 (151)
Kína	2,242 (116)
Grúzia	2,084 (94)
Olaszország	1,737 (38)
Szomália	3,387 (158)
Mali	2,596 (140)
Szíria	3,814 (163)

A világ a 21. században egy olyan korszakba lépett, amelyben állandóan változik a katonai biztonság szerepe, a klasszikus államok közötti háború kiegészült a nem állami szereplők határok nélküli fenyegetéseivel, konfliktusaival, harcmódjaival. Az állami szint alatti és az államhatárokon átnyúló „hadviselők” éppen úgy tudják használni korunk új technikai vívmányait, mint a hadviselés „hagyományos” szereplői. A nem állami szereplők kivédhetetlen csapásokat mérhetnek bármely országra, társadalomra.

A fent leírtakból következik, hogy válaszokra van szükség a békét akaró államok, illetve az egyéb nemzetközi aktorok részéről. A konfliktusok megoldására, a békés(ebb) világ megteremtésére a nemzetközi szervezetek (ENSZ, NATO, EU, EBESZ, AU stb.) egyik válasza válságkezelési és béketámogató műveletek végrehajtása. Magyarország aktív szerepet játszik ezekben, és kijelenthető, hogy a Magyar Honvédség egyik legfontosabb tényleges, legtöbb nemzetközi szakmai elismerést hozó tevékenysége a válságkezelési és a béketámogató műveletekben való aktív részvétel.⁶

Ennek a tevékenységnek a részét képezi részvételünk az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikája keretében működő válságkezelő műveletekben. Kétségtelen, hogy a Magyar Honvédség missziós szerepvállalásának csak kis részét képezi az EU által vezetett válságkezelő műveletekben történő szerepvállalás, de ez nem tekinthető jelentéktelennek. Gondoljunk csak az EUFOR ALTHEA műveletre, mely az EU első és eddig egyetlen „Berlin plusz” megállapodás keretében végrehajtott művelete, ahol hazánk jelentős szerepet vállalt.

Az Európai Unió a válságkezelési műveleteinek jelentős részét Afrikában hajtotta és hajtja végre.⁷ Számos tanulmány rámutat a közhelyként kezelendő tényre, hogy az afrikai kontinens a biztonság minden dimenziójában (politikai, gazdasági, társadalmi, biztonságpo-

⁴ A szerző saját szerkesztése a Global Peace Index, 2018 adatai alapján.

⁵ Magyarország, valamint a legbékésőbb, a legkevésbé békés és a globális nagyhatalmak mellett azokat az országokat soroltam fel, ahol a Magyar Honvédség katonái EU-misszióban szolgálnak.

⁶ Kiss Zoltán László: Válságkezelő műveletek alkalmazott társadalomtudományi aspektusai. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2015, hátsó borító. Ez személyes tapasztalatom is, valamint az MH számos felső vezetője által elmondott kijelentés honi területen különböző értekezletek, értékelések alkalmával, valamint külföldön, misszióknak tartott értékeléskor.

⁷ Részletes kifejtése az 1. ábrán.

litikai stb.) kiemelt jelentőségű az EU számára.⁸ Ennek történeti gyökerei vannak, amelyek a gyarmati múltra vezethetők vissza, ezért viszont a két kontinens sorsa erős szálakkal kötődik egymáshoz. Magyarországnak vajmi kevés szerepe volt Afrika gyarmatosításában, de annak jelenkori negatív következményeit, illetve Afrika egyéb „problémáit”⁹ érzékeli, s próbál tenni a dolgok helyszínén történő megoldása érdekében. A Magyar Honvédség e logika mentén vállal aktív szerepet az Európai Unió által elindított válságkezelési műveletekben, többek között a Maliban működő kiképzőmissziójában (European Union Training Mission in Mali, EUTM Mali), melynek részletesebb kifejtését ez a tanulmány tartalmazza.

Az EU válságkezelési műveletek fejlődéstörténetének, jellemzőinek, az EU-tagállamokhoz és a műveletek közötti viszony megértéséhez elengedhetetlen az EU közös kül- és biztonságpolitikája, illetve a közös biztonság- és védelempolitikája (katonai együttműködés) kialakulásának ismerete, melyet a tanulmány első része tartalmaz. Bár az EUTM Mali misszió ismertetéséhez nem tartozik szorosan ez a rész, mégis fontosnak tartottam annak a folyamatnak a bemutatását, amely lehetővé tette, és amelynek alapján a kiképzőmisszió működik. A tanulmány többi része az EUTM Mali művelettel foglalkozik. Személyes tapasztalatom és a rendelkezésre álló források széles skáláját felhasználva mutatom be a missziót, kezdve a kialakulásától a jelenlegi működéséig – célok, feladatok, vezetés-irányítás rendszere, műveleti területe. A magyar szerepvállalás részletes bemutatásával – a misszió kezdetétől napjainkig, valamint a tervezett bővítések – és az egyes beosztások feladatainak ismertetésével zárom a tanulmányt.

VÁLSÁGKEZELÉS ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ

Az Európai Unió a legfiatalabb szereplő a válságkezelési műveletek végrehajtása terén, ennek megvalósulásához azonban több évtizedes út vezetett, és az európai integrációs folyamat egyik eredményének tekinthető.¹⁰

Az európai közös védelmi politika ötlete 1948-ig nyúlik vissza, amikor az Egyesült Királyság, Franciaország és a Benelux államok (Belgium, Hollandia és Luxemburg) aláírták a brüsszeli szerződést. A megállapodás tartalmazott egy kölcsönös védelmi záradékot is. A hidegháború befejezése, de főképpen a balkáni térségben kialakult háborús konfliktusok világhosszú tettek, hogy az Európai Uniónak vállalnia kell kötelezettségeket a konfliktusmegelőzés és a válságkezelés terén.

Az áttörést a Nyugat-európai Unió Tanácsa által 1992-ben elfogadott feltételek hozták, melyek lehetővé tették katonai egységek alkalmazását. Ez a „petersbergi feladatok” néven vált ismertté. Fontos megjegyezni, hogy a Nyugat-európai Unió a védelempolitika terén egyértelműen különbséget tett a kollektív védelem és a válságkezelés között, utóbbit fogadva el saját tevékenysége fő céljaként, míg a kollektív védelemi funkció a NATO feladata maradt. Az 1992-ben megszületett áttörés azonban csak egy elvi, „papíron” rögzített áttörés volt, a valóságban nem történt semmi, vagyis több mint egy évtizedet kellett várni az Európai Unió

⁸ Túrke András István – Besenyő János – Wagner Péter: Magyarország és a CSDP. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2016, 182.

⁹ Robbanásszerű népegyedsnövekedés, klímaváltozás, édesvízkészlet rohamos fogyása stb.

¹⁰ European External Action Service: Shaping of a Common Security and Defence Policy. 08. 07. 2016. https://eeas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp/5388/shaping-common-security-and-defence-policy_en (Letöltés időpontja: 2018. 12. 10.)

által elindított első válságkezelő műveletre.¹¹ Az EUFOR Concordia 2003. március 31-től december 15-ig működött Macedóniában.

A „petersbergi feladatok” szerves részét képezték az akkori európai biztonsági és védelmi politikának, mely meghatározta azon katonai feladatok körét, melyeket az EU válságkezelési műveleteiben vállalhat. Ezek a következők voltak:

- humanitárius és mentési feladatok;
- békefenntartó feladatok;
- harcoló erők feladatai válságkezelésben, beleértve a béketeremtést is.¹²

A következő fontos esemény az amszterdami szerződés aláírása volt, mely 1999 májusában lépett hatályba. A szerződés – azon túl, hogy a fent leírt „petersbergi feladatokat” ide építették be – kodifikált számos új struktúrát és feladatot az EU közös kül- és biztonságpolitikájához, és bár nem hozott létre közös védelmi politikát, növelte az államok felelősségét a békefenntartás és a humanitárius munka területén.¹³

Az Európai Tanács 1999 júniusában Kölnben tartott ülésén az EU állam- és kormányfői egyetértettek abban, hogy az EU-nak képesnek kell lennie önálló fellépésre, hiteles katonai erőkkel és eszközökkel kell rendelkeznie a nemzetközi válságokra történő reagálás érdekében, a NATO intézkedéseinek sérelme nélkül. Az EU-tagállamok elismerték, hogy a közös biztonság- és védelempolitika fejlődése előfeltétele annak, hogy az Unió teljes szerepet játsszon a nemzetközi szintéren. Ennek érdekében Kölnben megállapodtak abban, hogy különböző intézmények létrehozása szükséges az elemzések, a katonai műveletek tervezéséhez és végrehajtásához. Így döntés született a következők létrehozásáról:

- rendszeresen ülésező Általános Ügyek Tanácsának felállítása;
- állandó testület Brüsszelben, Politikai és Biztonsági Bizottság létrehozása;
- nagyköveti rangú képviselő felállítása;
- az EU Katonai Bizottsága megalakítása;
- EU Katonai Törzs és egy műveleti központ felállítása;
- egyéb intézmények, például a Műholdközpont megalakítása.¹⁴

Az európai állam- és kormányfők egyetértettek abban is, hogy szükséges a katonai erők és parancsnokságok fejlesztése, különösen azoké, amelyek alkalmasak válságkezelési műveletek végrehajtására. A telepíthető erők a NATO-nak felajánlott erőkből vagy az EU-tagállamok nemzeti vagy multinacionális hozzájárulásaiból biztosíthatók.

A kölni találkozón öt olyan elvet is felvázoltak a tagállamok, melyek a közös biztonság- és védelempolitika sikeres létrehozásához elengedhetetlenek:

- valamennyi uniós tagállamnak lehetőség biztosítása – beleértve a nem NATO-szövetségeseket is –, hogy a műveletek teljes spektrumában és egyenlő módon vegyen részt az uniós műveletekben;
- az EU-tagsággal nem rendelkező tagállamok európai NATO-tagjai számára megfelelő intézkedések megtétele, amelyek biztosítják a lehető legteljesebb részvételüket az EU által vezetett műveletekben;

¹¹ Catriona Mace: Operation Concordia: Developing a 'European' Approach to Crisis Management? <https://ams.hi.is/wp-content/uploads/old/Edward%20Operation%20Concordia.pdf> <https://doi.org/10.1080/135331042000249055> (Letöltés időpontja: 2019. 02. 20.)

¹² EUABC: Petersberg-feladatok. <http://hu.euabc.com/word/710> (Letöltés időpontja: 2018. 12. 12.)

¹³ Ina Sokolska: A Maastrichti és az Amszterdami Szerződés. Európai Parlament, 2018. <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/3/a-maastrichti-es-az-amszterdami-szerzodes> (Letöltés időpontja: 2019. 01. 02.)

¹⁴ European Council: Presidency Conclusions – Cologne European Council, 3 and 4 June 1999. 72. <https://www.consilium.europa.eu/media/21070/57886.pdf> (Letöltés időpontja: 2018. 12. 12.)

- olyan megállapodások, amelyek biztosítják, hogy az EU által vezetett műveletben valamennyi résztvevő egyenlő jogokkal rendelkezessen a művelet lebonyolítása tekintetében;
- annak szükségessége, hogy biztosítsák a hatékony és kölcsönös konzultációt, az együttműködést és az átláthatóságot a NATO és az EU között;
- olyan módszerek vizsgálata, amelyek lehetővé teszik a Nyugat-európai Unió társult partnerei bevonását.¹⁵

Az amszterdami szerződés hatálybalépésével, illetve az Európai Tanács kölni ülésen meghozott döntéseivel az EU nagy lépést tett előre, bár (válságkezelő) műveletet továbbra sem indított. Még ugyanebben az évben, 1999 decemberében döntő változást hozott az uniós kül- és biztonságpolitika terén a Helsinkiben tartott EU-csúcs.

A tagállamok Európa kollektív védelmét továbbra is NATO-feladatként határozták meg, és a válságkezelést fogadták el az uniós kül- és biztonságpolitika legfontosabb feladataként. Döntés született egy 50-60 ezer fős, két hónapon belül a világ bármely pontján bevethető és ott egy évig működőképes katonai erő felállításáról, 2003-as határidővel. Ez a felajánlott erő, illetve az azóta többször változott készenlétkben tartott erők napjainkig nem kerültek alkalmazásra.¹⁶

Bár a feltételek elvileg adottak voltak, úgy tűnt, hogy az EU nem tud kijönni a NATO árnyékából. A két szervezet közötti tárgyalássorozat¹⁷ eredményeként született meg a 2003 elején véglegesített „Berlin Plusz” megállapodás, mely lehetővé teszi az EU számára a NATO eszközeinek és képességeinek használatát az EU által vezetett válságkezelési műveletekben. A megállapodás mindenképpen mérföldkőnek tekinthető az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikája kialakításának folyamatában, egyrészt a két szervezet (EU, NATO) stratégiai megállapodása kapcsán, másrészt elősegítette az EU első katonai műveletének megkezdését 2003-ban Macedóniában.

Az események – egymást támogatva, segítve – felgyorsulni látszódtak, hiszen még ebben az évben, 2003. december 12–13-án az Európai Tanács elfogadta az „Európai Biztonsági Stratégiát”, mely megadja a közös kül- és biztonságpolitika fogalmi keretét.

Az Európai Biztonsági Stratégia öt fő fenyegetést azonosít:

- terrorizmus;
- a tömegpusztító fegyverek elterjedése;
- regionális konfliktusok;
- bukott állam (állami kudarc);
- szervezett bűnözés.¹⁸

Az Európai Biztonsági Stratégia foglalkozik az új biztonsági környezet politikai vonatkozásaival is. Szorgalmazza az EU aktívabb, koherensebb és hatékonyabb fellépését. Bár a dokumentum fontos – többek között az EU közös álláspontját hivatott képviselni –, katonai vonatkozású vagy az EU válságkezelési műveleteire vonatkozó passzust azonban gyakorlatilag nem tartalmaz.

¹⁵ Uo. 73–75.

¹⁶ European Parliament: Helsinki European Council 10 and 11 December 1999 – Presidency Conclusion. http://www.europarl.europa.eu/summits/hell_en.htm (Letöltés időpontja: 2019. 01. 12.)

¹⁷ Az EU–NATO állandó kapcsolatokra vonatkozó tárgyalás 2003 márciusában zárult le a NATO washingtoni csúcstalálkozójának 1999-es következtetései, a nizzai Európai Tanács 2000. decemberi, valamint az EU és a NATO 2002. december 16-i együttes nyilatkozatai alapján.

¹⁸ Európai Unió Tanácsának Főtitkársága: Európai Biztonsági Stratégia – Biztonságos Európa egy jobb világban. EU Kiadóhivatala, Luxembourg, 2009. <https://www.consilium.europa.eu/media/30811/qc7809568huc.pdf> (Letöltés időpontja: 2018. 12. 20.)

Számos fontos, a közös biztonság- és védelempolitikával kapcsolatos új rendelkezést tartalmazott a lisszaboni szerződés,¹⁹ beleértve a kölcsönös segítségnyújtást és szolidaritási klauzulát, az állandó strukturált együttműködés kereteinek létrehozását, a „petersbergi feladatok” bővítését, valamint az Európai Külügyi Szolgálat létrehozását a külügyi és biztonságpolitikai főképviseelő felügyelete alatt. A kölcsönös segítségnyújtási és szolidaritási klauzula kimondja, hogy az Unió és a tagállamok együttesen járnak el a szolidaritás szellemében, ha egy EU-tagállam terrortámadás vagy természeti, illetve ember okozta katasztrófa áldozatává válik.

A lisszaboni szerződés kiterjeszti a „petersbergi feladatok” hatókörét:

- humanitárius és mentési feladatokra;
- konfliktusmegelőzési és békefenntartó feladatokra;
- a harcoló erők feladataira a válságkezelésben, beleértve a béketeremtést;
- közös leszerelési műveletekre;
- katonai tanácsadásra és segítségnyújtási feladatokra;
- a konfliktus utáni stabilizációs feladatok végrehajtására.²⁰

Az Európai Unió tehát – bár kisebb-nagyobb változtatásokkal, de – lényegében átvette, szerződésében rögzítette az ENSZ és a NATO által a békeműveletek, békétámogató műveletek során alkalmazott feladatokat, melyeket az Unió válságkezelési műveleteknek nevez.

2. táblázat *Az ENSZ-, NATO- és EU-műveletek fajtái*²¹

ENSZ-békeműveletek ²²	NATO békétámogató műveletek ²³	EU válságkezelési műveletek ²⁴	A művelet angol megnevezése
békefenntartás	békefenntartás	békefenntartás	peacekeeping
konfliktusmegelőzés	konfliktusmegelőzés	konfliktusmegelőzés	conflict prevention
béketeremtés	béketeremtés	béketeremtés ²⁵	peacemaking
békekikényszerítés	békekikényszerítés	-	peace enforcement
békeépítés	békeépítés	-	peacebuilding
-	humanitárius műveletek	humanitárius és mentési feladatok	humanitarian operation
-	-	harcoló erők feladatai a válságkezelésben	tasks of combat forces in crisis management
-	-	közös leszerelési műveletek	joint disarmament operations
-	-	katonai tanácsadás és segítségnyújtás	military advice and assistance tasks
-	-	konfliktus utáni stabilizációs feladatok	post-conflict stabilization tasks

¹⁹ EUR-Lex: Lisszaboni szerződés – Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról (2007/C 306/01). 2007. 12. 17. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A12007L%2FTXT> (Letöltés időpontja: 2018. 12. 22.)

²⁰ Uo.

²¹ Szerkesztette a szerző a 21., 22., 23. hivatkozások alapján.

²² United Nations Peacekeeping Operations – Principles and Guidelines. UN Secretariat, New York, 18. 01. 2008. https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/capstone_eng_0.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 12. 11.)

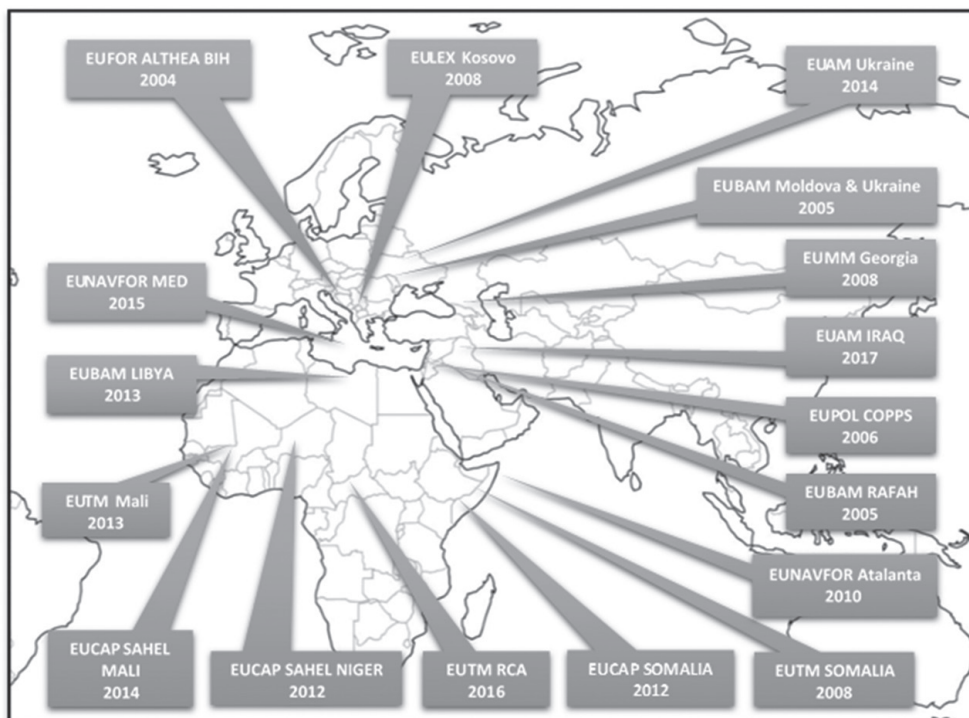
²³ NATO Peace Support Operations Doctrine, AJP-3-4-1(A), Allied Joint Doctrine For Peace Support Operations, 2010. <https://studylib.net/doc/5432111/nato-peace-support-operations-doctrine> (Letöltés időpontja: 2018. 12. 11.)

²⁴ European External Action Service: Shaping of a Common Security and Defence Policy.

²⁵ A béketeremtést és a békekikényszerítést az EU szinonim fogalmakként használja.

A 2. táblázatban láthatjuk, hogy az EU átvette az ENSZ és a NATO gyakorlatát, sőt némileg kiegészítette azokat a válságkezelő műveletek vonatkozásában. A kiegészítések elsősorban a polgári válságkezelő missziókra vonatkoznak. Az EU három kontinensen (Európa, Afrika és Ázsia) önálló válságkezelő műveletet hajt végre napjainkban is, polgári és katonai eszközök felhasználásával, a közös biztonság- és védelempolitika részeként. Az EU műveletei közül 11 polgári, hat pedig katonai misszió. Több mint 4000 fő, katona, rendőr és civil szakértő szolgál jelenleg az EU tizenhat műveletében.²⁶

1. ábra Az EU jelenleg is folyó műveletei²⁷

²⁶ European External Action Service: Military and civilian missions and operations. 05. 03. 2018. https://eeas.europa.eu/topics/military-and-civilian-missions-and-operations/430/military-and-civilian-missions-and-operations_en (Letöltés időpontja: 2018. 12. 21.)

²⁷ Szerkesztette a szerző az European External Action Service: Military and civilian missions and operations, 2018 adatai alapján.

3. táblázat *Az EU jelenleg is folyó műveletei*

Misszió kódneve	Misszió neve	Misszió jellege	Misszió indítása
EUFOR ALTHEA/BiH	EU Force in BiH	katonai	2004
EU NAVFOR Somalia	EU Naval Force in Somalia	katonai	2008
EUAM Iraq	EU Advisory Mission in Iraq	civil	2017
EUAM Ukraine	EU Advisory Mission in Ukraine	civil	2014
EUBAM Libya	EU Border Assistance Mission in Libya	civil	2013
EUBAM Moldova and Ukraine	EU Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine ²⁸	civil	2005
EUBAM Rafah	EU Border Assistance Mission at the Rafah Crossing Point	civil	2005
EUCAP Somalia	EU Capacity Building Mission in Somalia	civil	2012
EUCAP Sahel Mali	EU Capacity Building Mission in Mali	civil	2015
EUCAP Sahel Niger	EU Capacity Building Mission in Niger	civil	2012
EULEX Kosovo	EU Rule of Law Mission in Kosovo	civil	2008
EUMM Georgia	EU Monitoring Mission in Georgia	civil	2008
EUNAVFOR MED	EU Naval Force in Mediterranean Sea	katonai	2015
EUPOL COPPS / Palestinian Territories	EU Police and Rule of Law Mission for the occupied Palestinian territory (the Coordinating Office for Palestinian Police Support)	civil	2006
EUTM RCA	EU Training Mission in the Central African Republic	katonai	2016
EUTM Somalia	EU Training Mission in Somalia	katonai	2010
EUTM Mali	EU Training Mission in Mali	katonai	2013

Fontos alapelv, hogy minden uniós műveletet az átfogó megközelítés elve (3D – diplomacy, development, defence; diplomácia, fejlesztés, védelem) alapján indítsanak el, illetve így működjön a mandátum teljes ideje alatt. Ennek lényege, hogy az EU általában számos fejlesztési projekttel és egyéb eszközökkel van jelen, és támogatja azokat az országokat, ahol a katonai műveleteit végrehajtja. „Nincs biztonság fejlődés nélkül, és fejlődés sincs biztonság nélkül.” A fejlesztést (gazdasági segítségnyújtás) és a biztonságot (katonai segítségnyújtás) pedig támogatja a diplomáciai lehetőségek széles skálája. A misszió indításának, kiépítésének és irányításának döntéseit az EU országai a Külügyek Tanácsában hozzák meg.

²⁸ Uo. Nem a közös biztonság és védelempolitika keretében folyó művelet.

EUTM MALI MISSZIÓ

A misszió megalakítása (előzmények)

A Mali északi részét ellenőrzésük alatt tartó tuareg és egyéb – sok esetben közülük kiváló és szélsőséges nézeteket valló – iszlamista milíciák előretörésének megállítására céljából Mali elnökének kérésére és az ENSZ Biztonsági Tanácsa vonatkozó 2085. számú határozatával összhangban 2013. január 11-én Franciaország katonai műveletet indított a nyugat-afrikai országban. „A hadművelet célja Mali államiságának, területi egységének és szuverenitásának megvédése, valamint annak megakadályozása volt, hogy az ország a nemzetközi terrorista csoportok központjává váljon a térségben.” Az akciót az ENSZ BT a 2013. január 14-én megtartott ülésén egyhangúlag támogatta. A francia beavatkozás miatt a Nyugat-afrikai Államok Gazdasági Közössége (Economic Community of West African States – ECOWAS) tagországai felgyorsították az egységeik kiképzését, illetve csapatokat telepítettek Maliba.

Az északi régió katonai erőkkel történő stabilizálására irányuló afrikai vezetésű nemzetközi támogatómisszió Maliban (African-led International Support Mission to Mali, AFISMA) művelet tervezését átértékelték és felgyorsították. A helyzet kezelése érdekében az Európai Unió egy Maliba irányuló kiképző- és tanácsadó missziót (EUTM Mali) készített elő 24 uniós tagállam – köztük Magyarország – részvételével. A misszió az EU válságkezelő műveletek tipikus megtestesítője, miszerint a válságövezetben, a helyszínen segít a probléma megoldásában, mely problémák Európára, annak biztonságára is hatással lehetnek, s mindezt teszi az ún. *soft power* eszközökkel.

Az EU Külügyminiszterek Tanácsa 2012. december 10-én jóváhagyta a közös biztonság- és védelempolitika keretében végrehajtandó, 250 főre tervezett katonai kiképzőmisszió indító tervezési dokumentumát. A Politikai és Biztonsági Bizottság (Political and Security Committee – PSC) 2013. február 15-én támogatta az EU Katonai Bizottságának javaslatát, melynek értelmében az Európai Tanács 2013. február 18-án döntött az EUTM Mali művelet elindításáról.

A misszió legfontosabb feladatai a kiképzés, az oktatás és a tanácsadás, ezek a mindennapok részei. A kezdetek óta nagyon sok minden történt, a misszió folyamatosan változik, fejlődik, a tevékenységét rugalmasan igazítja a szükségletekhez.

Külön érdemes megemlíteni az egyesített mobil tanácsadó és kiképzőcsoportok (Combined Mobil Advisory Training Team – CMATT) tevékenységét. A CMATT háromtól hat hétig tartó kurzusokat tart a saját tervük és a mali fegyveres erők igénye alapján. 2016-ban kezdték meg ezt a típusú kiképzési formát, és 2018 végéig összesen tizenhárom tanfolyamot tartottak hét különböző helyszínen.

EUTM Mali misszió célja

A misszió 2018 májusától a negyedik mandátum alapján hajtja végre feladatait. A mandátumokban kitűzött célok egyre ambiciózusabbak, ez természetes folyamat, alkalmazkodik az aktuális körülményekhez. Az EUTM Mali misszió kifejezetten a mali fegyveres erők kiképzésére létrehozott (kiképző-) misszió (*soft power*), melyet az alábbi tevékenységeken keresztül valósít meg, beleértve mind a négy mandátumban rögzített célokat:

- képzési támogatás a mali fegyveres erők számára;
- képzés és tanácsadás a vezetés és irányítás, a logisztikai lánc és az emberi erőforrások területén, továbbá nemzetközi humanitárius jogi, civilek védelmére vonatkozó és emberi jogi képzés;

- Mali kérésére és a MINUSMA-val együttműködve (képzések nyújtásával) hozzájárulás a békemegállapodás keretében folyó lefegyverzés, leszerelés és reintegráció folyamatához, az inkluzív mali fegyveres erők helyreállításának megkönnyítése érdekében;
- a Száhel öv G5-országai nemzeti fegyveres erőivel folyó koordináció és interoperabilitás növelésének elősegítése – az EUTM Mali által a mali haderő támogatását célzó tevékenységek keretében;
- a mali fegyveres erők legitim polgári hatóságok általi megfelelő politikai ellenőrzése, azok feltételeinek erősítése;
- az állami ellenőrzés és a jogállamiság helyreállításának támogatása egész Maliban;
- hozzájárulás a politikai stabilitás és a biztonsági helyzet javításához Maliban.

A mandátumban kitűzött célok elérése érdekében az EUTM Mali a tevékenységét négy pillérré alapozza, melyek a következők:

- a mali fegyveres erők, katonai egységek képzése;
- tanácsadás biztosítása minden szinten a mali fegyveres erők részére;
- hozzájárulás a katonai oktatási rendszer fejlesztéséhez az alapoktól a miniszteriális szintig;
- tanácsadás és képzés biztosítása a „G5 Száhel” egyesített műveleti központja számára.

Az EUTM Mali mandátumában megfogalmazott célok mutatják a nagyon erős elköteleződést az EU részéről, hogy támogasson egy erős, jól kiképzett fegyveres erőkkel rendelkező Malit, mely a későbbiekben képes saját biztonsága szavatolására. Ez egy pozitív jelenség, hiszen egyrészt bizonyítja az EU közös biztonság- és védelempolitikájának az életképességét, másrészt mutatja az EU-tagállamok közös fellépését a közös cél érdekében, hiszen Afrika, Észak-Afrika, Mali biztonsága közvetve és közvetlenül is hatással van Európa biztonságára.

A misszió létszáma közel 600 fő, ami jelentős növekedést jelent az induláshoz képest. A személyi állományt biztosító országok száma is gyarapodott némileg a kezdetektől, jelenleg 27 európai ország küld katonákat a misszióba (22 EU-tag és öt nem EU-tag).²⁹ A célokban megfogalmazott, de a tettekben már kevésbé megvalósuló elköteleződés miatt megalakulása óta ez a misszió is folyamatos képességhiányokkal küzd. A hiányzó beosztások, illetve képességek „csukott szemmel” beazonosíthatóak a szakemberek számára, hiszen minden misszió, legyen az ENSZ-, NATO- vagy EU-vezetésű művelet, ugyanazon képességek, illetve beosztások problémájával küzd. Így a legfontosabb hiányok a biztosító alegységek (FP), az egészségügyi személyzet (ROLE 1, ROLE 2³⁰), helikopteres szállítóképesség, különböző felderítőspecialisták és -eszközök (HUMINT), melyek negatívan befolyásolják a misszió teljes műveleti képességét.

²⁹ Uo.

³⁰ Army Medical Department Center & School: Emergency War Surgery. USA, 2004, Chapter 2. Levels of Medical Care, 2.1. https://brooksidepress.org/Products/Emergency_War_Surgery/Chp2LevelsofCare.pdf (Letöltés időpontja: 2019. 04. 10.) Az egészségügyi ellátás szintje szerint négy fokozatot különböztet meg a NATO, és „ROLE” megnevezéssel illeti. A ROLE 1 a legalacsonyabb, a ROLE 4 a legmagasabb ellátási szintet jelöli.

2. ábra EUTM Mali misszió műveleti területe³¹

EUTM Mali misszió műveleti területe, feladata

A misszió műveleti területe magában foglalja a Ségou, Kati, Kayes, Sévaré és Sikasso katonai körzeteket, a Niger folyótól délre eső első és ötödik katonai körzeteket, valamint Gao és Timbuktu városokat. A G5-erők Nigerben, Csádban és Mauritániában állomásozó részei szintén az EUTM Mali műveleti területéhez tartoznak.³²

Bár a misszió végrehajtói mandátummal nem rendelkezik, mégis van annak jelentősége, hogy a műveleti terület nem fedi le az ország teljes területét, hiszen például a mobil kiképzőcsoportok csak ezen – azaz a műveleti területen – belül végezhetnek bármilyen kiképzési feladatot.³³ A végrehajtói mandátummal rendelkező misszióknál nagyobb jelentősége van a műveleti területnek, mert csak azon belül lehet végrehajtani kintikus műveletet, mely esetleg súlyos veszteségeket okoz, vagy súlyos veszteségeket szenvednek a baráti erők.

A misszió legfontosabb feladata a polgári hatóságok felügyelete alatt működő mali fegyveres erők számára katonai és kiképzési tanácsadás biztosítása. A misszió így járul hozzá a fegyveres erők katonai képességének helyreállításához, amely lehetővé teszi részvételüket az ország területi integritásának helyreállítását és a terrorista csoportok általi fenyegetettség csökkentését célzó harci műveletekben. Az EUTM Mali tevékenységeit a mali fegyveres erők támogatásában részt vevő más szereplőkkel – például ENSZ, ECOWAS – szoros együttműködésben hajtja végre.³⁴

³¹ Az ábrát a szerző szerkesztette az EUTM Mali – Deployment honlapon található térkép felhasználásával.

³² EUTM Mali – Deployment. <http://eutmmali.eu/en/deployment/> (Letöltés időpontja: 2019. 01. 29.)

³³ Mikor a magyar katonák először kaptak feladatot mobil kiképzőcsoportba, felmerült a kérdés, hogy részt vehetnek-e ebben a feladatban, hiszen a kiképzőbázist, ahol eddig dolgoztak, el kellett hagyniuk. Mivel Magyarország nem jelentett be területi „nemzeti korlátozást”, ezért részt vehettek a feladatban.

³⁴ EUTM Mali – Mandates.

EUTM Mali misszió vezetése, szervezeti felépítése

Stratégiai szinten a Katonai Tervezési és Végrehajtási Szolgálat (Military Planning and Conduct Capability – MPCC) gyakorolja az irányítási feladatokat³⁵ az EU nem végrehajtói mandátummal rendelkező³⁶ válságkezelő műveletei felett, beleértve az EUTM Mali missziót is. Az Európai Tanács 2017. június 8-án döntött az MPCC létrehozásáról az Európai Unió Katonai Törzsén belül, mely parancsnoki szerepet játszik az EU nem végrehajtási jellegű katonai missziói tekintetében. Az MPCC statikus, műveleti területen kívüli, stratégiai-katonai szintű vezetési és irányítási struktúra, mely a katonai válságkezelő műveletek operatív tervezéséért és végrehajtásáért, ezen belül az uniós erők felállításáért, bevetéséért, bevetési képességének fenntartásáért, valamint visszahívásáért felel. Ez lehetővé teszi, hogy a Brüsszelsből nyújtott támogatással a misszió tagjai a helyszínen az adott feladatra, a konkrét tevékenységekre fordíthassák figyelmüket. A Politikai és Biztonsági Bizottság politikai felügyelete és stratégiai iránymutatása mellett tevékenykedik, mely „gondoskodik” a legfelsőbb szintű kontrollról.³⁷

A missziót a műveleti parancsnokságról (Mission Force Headquarters – MFHQ) a misszió parancsnoka vezeti (Mission Force Commander – MFCDR). A műveleti parancsnokság felépítése magában foglalja a klasszikus törzselemeket, szem előtt tartva a mandátumban megfogalmazott feladatokat, azaz „kiképzési súlypontú” (*training heavy*) a törzs, ami azt jelenti, hogy a kiképzéssel foglalkozó szakemberek aránya magas. A parancsnokság, beleértve a törzs minden funkcionális elemét, valamint az összekötő csoportokat Bamakóban, Mali fővárosában települ. A misszió mandátumában meghatározott célok, illetve feladatok végrehajtása érdekében négy szervezeti elem került kialakításra.³⁸

Oktatási és kiképzési csoport (Educational and Training Task Force³⁹ – ETTF): a csoport a katonai oktatási központban hajt végre kiképzési és kiképzéstámogatási feladatokat elsősorban a tiszt és az altiszt állomány részére. Ennek a célcsoportnak a felkészítése rendkívül sokrétű, melyek közül kiemelt fontosságú a vezetői és az operatív irányítási képességek fejlesztése. A másik nagyon hangsúlyos feladat az általános kiképzési feladatok végrehajtása, lövészkatonák kiképzése, valamint az utóbbi időben már különböző szakfeladatokra (pl. tüzér) történő felkészítés is. A csoport a koulikorói kiképző központban (Koulikoro Training Camp – KTC) hajtja végre feladatait.

Tanácsadó csoport (Advisory Task Force⁴⁰ – ATF): a csoport tanácsadási és kiképzési feladatokért felelős a Védelmi Minisztérium, a Vezérkar, a régióparancsnokságok, valamint a G5 Egyesített Parancsnoksága vezetői, személyi állománya vonatkozásában. A tanácsadó csoport tagjai (általában) sokéves parancsnoki, vezetői, illetve magasabbtörzsben szerzett tapasztalatokkal rendelkező főtisztek. Kiemelt fontosságú a vezetői, műveletirányítási ismeretek oktatása, illetve a szervezetépítés és -fejlesztés terén a tanácsadási tevékenység végrehajtása. A tanácsadó csoport Bamakóban hajtja végre feladatait.

³⁵ EUDefence: The Military Planning and Conduct Capability (MPCC). 11. 2018., 1. https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/mpcc_factsheet_november_2018.pdf (Letöltés időpontja: 2019. 01. 05.)

³⁶ Uo. Jelenleg három ilyen kiképzőmisszió van: EUTM Mali, EUTM Somalia és EUTM RCA.

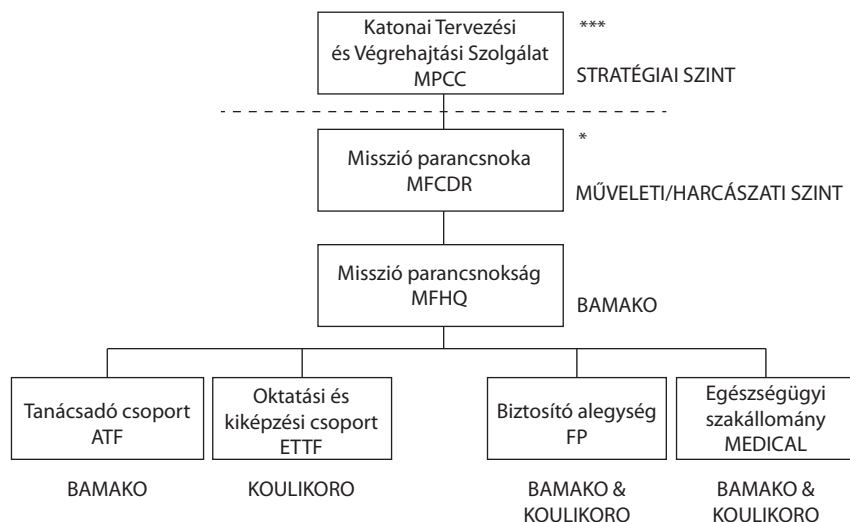
³⁷ Európai Tanács: Uniós védelmi együttműködés: a Tanács létrehozta a Katonai Tervezési és Végrehajtási Szolgálatot (MPCC). 2017. 06. 08. <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2017/06/08/military-mpcc-planning-conduct-capability/> (Letöltés időpontja: 2018. 12. 16.)

³⁸ EUTM Mali – Organization. <http://eutmmali.eu/en/organization/> (Letöltés időpontja: 2019. 01. 29.)

³⁹ Uo.

⁴⁰ Uo.

Biztosító alegység (Force Protection Unit⁴¹ – FP): az alegység biztosítja a misszió parancsnokának, törzsének, az oktatói és kiképzőcsoportok, a tanácsadó csoportok, az egészségügyi csoportok, valamint a misszióhoz érkezett látogatók, védett személyek és egyéb, a misszió érdekében tevékenykedő személyek, csoportok tevékenységét, mozgását. A biztosító alegység védi a parancsnokságot, valamint a misszió ideiglenes és állandó létesítményeit. Fő bázisa Bamakóban van, de részeivel a koulikorói kiképző központban települ, tevékenységéből következően azonban sok időt tölt bázisokon kívül, illetve ideiglenes bázisokon.

3. ábra Az EUTM Mali misszió vezetési struktúrája, szervezeti felépítése

Egészségügyi csoport (Medical Unit,⁴² MEDICAL): az egészségügyi szakállomány biztosítja a misszió részére az európai standard szerinti egészségügyi ellátást mind Bamakóban, mind a koulikorói kiképző központban, ahol a ROLE2 szintű egészségügyi ellátás is rendelkezésre áll. A mobil egészségügyi csoportok „árnyékként” követik a kiképzést végrehajtó csoportokat táborokon belül és a külső helyszíneken történő feladatuk végrehajtása során. Így az egészségügyi szakállományra is igaz, hogy sok időt töltenek bázisokon kívül, illetve ideiglenes bázisokon.

A magyar katonák az oktatói és kiképzési csoportban, a tanácsadó csoportban, valamint a misszió parancsnokságán teljesítenek szolgálatot.⁴³ Ez a széles paletta a közeljövőben bővül, hiszen két fő egészségügyi szakállomány kezdi meg missziós szolgálatát tavasszal (tervek szerint 2019 áprilisában). A magyar katonák a műveleti területre történő kiérkezéskor „átadásra kerülnek” a művelet parancsnokának az alárendeltségébe, ami azt jelenti, hogy minden műveleti (napi) feladatot a misszió parancsnoka, illetve a parancsnoki hierarchiában illetékes vezető határoz meg.

⁴¹ Uo.

⁴² Uo.

⁴³ 2019. január 31-én.

Magyar felajánlás, részvétel az EUTM Mali misszióban

A Magyar Honvédség EUTM Mali missziója 2019. január 31-én összesen tíz főből állt, de ez a létszám 2019-ben lépcsőzetesen növekedni fog. Az operatív egyeztetések a magyar hozzájárulás növelésének ütemezésére – és hogy az MH milyen állománytáblás beosztásokat vállal fel és tölt be – megtörténtek, de a változások követése miatt folyamatos a kapcsolat az EU illetékes döntéshozóival.

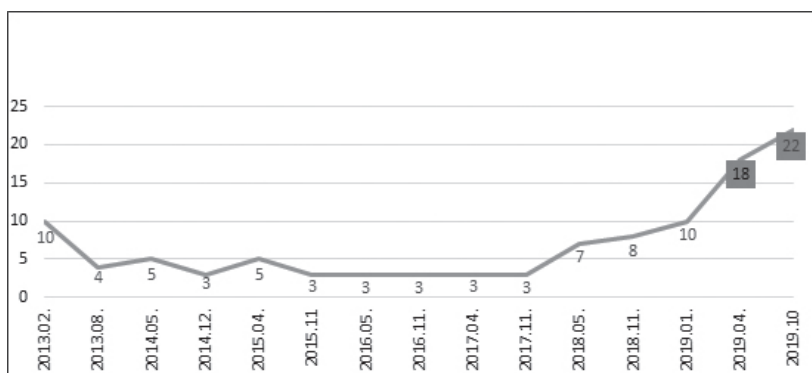
Az Európai Tanács 2013. január 17-én fogadta el a mali fegyveres erők kiképzéséhez hozzájáruló katonai missziójáról szóló 2013/34/KKBP határozatot, mely a Politikai és Biztonsági Bizottság (többszöri) stratégiai felülvizsgálatát követően, annak javaslatára 2020. május 18-ig meghosszabbításra került.⁴⁴ Magyarország az elsők között csatlakozott az EU döntéséhez, a részvételhez szükséges közjogi döntést meghozta, a magyar műveleti hozzájárulás mandátumát folyamatosan meghosszabbítja.⁴⁵ A misszió összetétele kezdetben egy fő összekötő tisztből, három fő egészségügyi, valamint hat fő mesterlövész-kiképző szakállományból állt. A létszám, illetve a misszió elvárásának megfelelően a kiküldött szakembereink összetétele folyamatosan változott. 2018 áprilisáig ez általánosságban csökkenést jelentett.

A magyar katonák a művelet mandátumában megfogalmazott fő célok megvalósítása érdekében tevékenykedtek a kezdetektől, ami azt jelenti, hogy mindig volt (és van) kiképzési feladatokat ellátó katonánk a misszióban. Az egészségügyi szakállomány 14 hónapos szolgálat után kivonásra került, de a misszió indítását is figyelembe véve (kezdeti nehézségek) rendkívül hasznos munkát végeztek orvosaink, szakápolóink. Kivonásuk jelentős hiányt eredményezett a misszióknak, hiszen egészségügyi szakállományból (szinte) mindig hiány van a műveletekben. A mesterlövész-kiképzést a kezdetektől 2018. április 30-ig hajtották végre katonáink, a művelet igényének megfelelően. Szükségesnek tartom megemlíteni, hogy a mesterlövész-kiképzést a magyar katonák rendkívül magas színvonalon, szakmai hozzáértéssel hajtották végre. Ezenfelül a misszió vezetése a mandátumban rögzített feladatuk mellett – elsősorban katonáink egyéb szakmai kvalitásait felhasználva – más, a munkakörükhöz szorosan nem kapcsolódó feladatokkal is megbízták altisztjeinket. Ilyen volt például egy magyar altiszt által megtervezett és levezetett térképészeti, tájékoztatósi, navigációs tanfolyam, illetve katonáink – kihasználva lövész-szakmai ismereteiket – több esetben kerültek alkalmazásra a gyakorlati foglalkozásokon, zárógyakorlatokon ellenerőként.

2018 első felétől a misszióhoz történő hozzájárulásunkat folyamatosan növeljük. A kormány döntésének megfelelően a végcél a huszonkét fős létszám biztosítása, melyet 2019 második felére fogunk tervezetten elérni. A hosszan tartó tárgyalássorozat eredményeként mind a huszonkét beosztás pontosítása, illetve rögzítése már megtörtént az EU és az MH részéről.

⁴⁴ A Tanács (KKBP) 2018/716 határozata (2018. május 14.) az Európai Uniónak a mali fegyveres erők kiképzéséhez hozzájáruló katonai missziójáról (EUTM Mali) szóló 2013/34/KKBP határozat módosításáról és meghosszabbításáról. 2018. 05. 16. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018D0716&from=GA> (Letöltés időpontja: 2019. 01. 29.)

⁴⁵ Az Európai Unió Mali Kiképző Műveletében („EUTM Mali”) történő további magyar katonai szerepvállalásról. Honvédelmi Közlöny, CXLV. évf. 6. szám, 2018. 06. 29. <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/13/PDF/2018/6.pdf> (Letöltés időpontja: 2019. 02. 01.). A magyar közjogi engedélyt az 1276/2018. (VI. 15.) Korm. határozat 2020. május 18-ig biztosítja.

4. ábra Az MH hozzájárulása az EUTM Mali misszióhoz⁴⁶

Ez praktikusán azt jelenti, hogy az EU, illetve a misszió számol a magyar katonák műveleti területre történő kikerkezésével. Magyar részről pedig azt jelenti, hogy megkezdhetjük a személyi állomány kiválasztását, felkészítését a műveleti feladatra. Az EUTM Mali misszió mandátumában megfogalmazott célokat támogatva elsősorban kiképzőbeosztásokkal támogatjuk a művelet hatékonyságát.

A mesterlövész-kiképzési feladatok befejezését követően – melyeket átadtunk más nemzetnek⁴⁷ – kezdték meg katonáink az egyéb, elsősorban lövészkiképzési feladatokat. Ezt a tevékenységet a magyar katonák minden esetben más nemzet katonáival közösen hajtják végre, korábban főleg spanyol és portugál, napjainkban többségében német és ír katonákkal. Szintén van némi változás a kiképzés helyszínében is. Bár a fő (kiképző-) bázis továbbra is Koulikoróban van, így a felkészítések többsége itt folyik, egyre több azonban a CMATT-ok által folytatott felkészítés is, melyeket külső helyszíneken, elsősorban a mali haderő laktnyáiban hajtanak végre a misszió katonái.

Ezekben az ún. külső helyszínes feladatokban a magyar katonák aktív szerepet kapnak. Ahogy azt már korábban említettem, katonáink fő feladata az ún. „klasszikus” lövészkiképzési feladatok végrehajtása. Ennek a tevékenységnek a domináns részét teszi ki a különböző taktikai (harcászati, mozgási, biztosítási stb.) elemeknek az oktatása és gyakoroltatása. A másik nagyon fontos terület a különböző fegyverekkel végrehajtott lökiképzési (technikai, taktikai) feladatok végrehajtása.

A két fő terület részletes kibontása nagyon hosszú és unalmas felsorolást eredményezne. Mégis szükségesnek érzem megjegyezni, hogy ezekben a tevékenységekben részt vesznek katonáink a kiképzés megtervezőiként (szervezőiként), végrehajtóiként, tanácsadóiként – a mali kiképzőkatonák segítőiként –, valamint a különböző biztosítási feladatok végrehajtóiként és „alájátszóiként” is. Visszautalva egy korábbi megjegyzésre, ismételten nyújtunk technikai támogatást a mesterlövész-kiképzéshez. A fent leírtakon felül a tereptan, a navigációs ismeretek oktatása, valamint a különböző karbantartási, technikai kiszolgálási (fegyverzet-technika, gépjárműtechnika) feladatokban nyújtott szakmai segítség az, mellyel a magyar katonák nagyban hozzájárulnak a mali katonák felkészüléséhez.

⁴⁶ A szerző saját szerkesztése az MHP Nemzetközi Műveleti főnökség adatai alapján, 2019. január 31.

⁴⁷ A belga haderő katonái vették át a mesterlövész-kiképzést. Érdekes momentum, hogy ezt követően az EUTM Mali misszió vezetése kérte a magyar nemzeti rangidőstől, hogy a magyar mesterlövészfegyverek maradjanak műveleti területen, mert „elképezhető, hogy kérni fogják a magyar katonákat, hogy segítsenek be a mesterlövész-kiképzésbe”.

A magyar kiképzőtiszt fontos feladatot kap a tisztek, altisztek felkészítésében. A mali haderő tisztjei számára tart képzést vezetéselmélet területén (vezetés, pedagógia, módszertan). Jelenleg ezek alapvetően oktatói és tanácsadói feladatok ellátását jelentik, melynek során kiemelt figyelmet kell fordítani a döntéshozatal folyamatainak oktatására, a vezetéselmélet alapjaira, valamint a helyes vezetői tevékenységre műveletek során, veszélyhelyzet, veszélyhelyzet esetén. Továbbá támogatja, illetve segítséget nyújt a Mali Fegyveres Erők különböző szintű parancsnokainak a vezetői gyakorlatok végrehajtása során.

Az EUTM Mali misszióban vállalt létszám növekedésével egyre fontosabb, egyre nagyobb „láthatóságú” beosztásokat látnak el katonáink. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a fent felsorolt feladatokat csoportparancsnoki beosztásban is ellátják a magyar tisztek. Természetesen ez jóval nagyobb felelősséget és magasabb színvonalú felkészültséget is megkövetel a katonáktól. Némi nehézséget és kihívást jelent, hogy a kiképzőcsoportokat mindig több ország katonái alkotják, a vállalt beosztások függvényében.

A huszonkét beosztás között, melyek egyeztetése és felvállalása 2019 januárjában történt meg, számos olyan van, melyet korábban soha nem töltöttünk be ebben a misszióban. Van néhány beosztás, melyet már korábban betöltött magyar katona, és van számos, mely speciális szakismeretet, jártasságot követel meg. A misszió vezetésének nagy öröme ismét szolgál magyar katona egészségügyi beosztásban.

Egyre magasabb, felelősségteljesebb kiképzőbeosztásokat látunk el, ahol már az elsődleges feladat a kiképzőcsoport vagy csoportok tevékenységének megtervezése, összehangolása. A gyalogos lövészkiképzés mellett megjelentek a gépesített lövész, valamint a tüzér, a logisztikus és a „közlekedő” beosztásba tervezett mali altisztek, tisztek kiképzési feladatai is. Hangsúlyos feladatot kapunk a parancsnoki állomány (*leadership*) vezetési ismereteinek javításában is.

A logisztikai altiszt, vagy ahogyan a misszióban nevezzük, a szállásmesteri beosztásban lévő katona elsődleges feladata lesz a CMATT-ok komfortos elhelyezése és a munkájukhoz szükséges feltételek biztosításában történő részvétel. Ezeken felül olyan különlegesnek számító beosztást is vállaltunk, mint a „fotós-videós”. Ez azért hasznos, mert a hazai területen kialakítás alatt álló képességet biztosító katonák, a harctéri dokumentumrögzítők (*combat camera team*) tagjai jó lehetőséget kapnak, hogy felkészültségüket valós helyzetben növeljék, gyakoroljanak a hazaitól eltérő körülmények között, megismerjék egy nemzetközi művelet elvárásait.

Végezetül fontos megemlíteni az összekötő tiszti beosztást, melyet a misszió indításától fogva folyamatosan biztosít a Magyar Honvédség a műveletben. Ez a beosztás jelenti a folytonosságot, a beosztást ellátó tisztek pedig a leghitelesebb információforrást jelentik a művelet valós helyzetéről, a körülményekről, a biztonsági helyzetről stb. Az összekötő tisztnak – aki ellátja a rangidős nemzeti képviselő feladatait is – nagyfokú mozgásszabadsággal és önállósággal kell tevékenykednie. Ez általában is igaz erre a típusú beosztásra, hiszen azon túl, hogy részt vesz a munkarendben rögzített rendezvényeken, elkészíti a számára meghatározott jelentéseket, egyéb ügydarabokat, nagyfokú önállósággal és felelősséggel bír a Maliban tevékenykedő szervezetek közötti információáramlás terén. Ezzel jelentősen segítheti, zavarmentessé teheti a kommunikációt és az együttműködést a napi feladatok, illetve a műveletek tervezése, végrehajtása során. A magyar összekötő tiszt napi feladatai közé tartozik a részvétel a MINUSMA reggeli és délutáni koordinációs értekezletein, valamint kapcsolattartás a „Barkhane”⁴⁸ művelet összekötő tisztjével és a MINUSMA Főparancsnoksággal.

⁴⁸ Francia vezetésű terrorellenes katonai művelet a Száhel övben. <https://thedefensepost.com/tag/operation-barkhane/> (Letöltés időpontja: 2019. 07. 13.)

Az EUTM Mali szerda reggeli törzsértekezletén heti tájékoztató jelentést tesz a törzs részére, délután pedig a MINUSMA videótelekon-ferenciával támogatott koordinációs értekezletén a magyar összekötő tiszt képviseli az EUTM Mali missziót, ahol minden alkalommal röviden jelentést tesz a folyamatban lévő, valamint a tervezett kiképzési feladatokról, illetve a parancsnok által meghatározott egyéb tevékenységről. Minden szombaton reggel az EUTM Mali parancsnokának tesz jelentést a MINUSMA missziót érintő koordinációs kérdésekről. A leírtakból világosan látható, hogy bár az összekötő tiszti beosztás nem parancsnoki beosztás, mégis fontos szerepet tölt be az EUTM Mali szervezeti hierarchiájában.

A huszonkét magyar beosztásból tizenkettő tiszti, tíz pedig altiszti beosztás, ami abszolút értelemben nem jelenti azt, hogy ezek jó vagy rossz, illetve hasznos vagy haszontalan beosztások. Nem igazán szerencsés, de ettől még létező dolog, hogy a beosztások elosztásánál, illetve vállalásánál jelentkezik a kereslet-kínálat jelensége is. Ez azt jelenti, hogy az EU és a misszió vezetőállománya a mandátum és sok egyéb körülmény figyelembevételével beazonosítja a szükséges beosztásokat, ami a kínálat oldalt jelenti, vagyis ezekből választhatnak a csapatküldő országok. A keresleti oldalt pedig a csapatküldő országok akarata, lehetősége, képességei jelentik, vagyis milyen beosztásokat akarnak és/vagy tudnak vállalni. Ezek összehangolása a tárgyalók részéről az esetek többségében rendkívül bonyolult folyamat.

Az, hogy a beosztásaink több mint 50%-a tiszti beosztás, véleményem szerint jelzésértékű, mutatja azt, hogy nem vagyunk mellékszereplők a műveletben, a viszonylagosan alacsony létszámunk ellenére sem. A beosztások listáját és megnevezését szakemberek állítják össze, és akik ezeket beazonosítják, azok szintén szakemberek. Ennek ellenére nagyon fontos a beosztási listákhoz tartozó munkaköri leírások alapos tanulmányozása, mert ezekből lehet megtudni, hogy pontosan milyen szakképzettségű, tapasztalattal, speciális tanfolyammal, nyelvismerettel rendelkező katonát kell az adott beosztásba küldeni.

ÖSSZEGZÉS

Az Európai Unió hosszú és rögzös utat tett meg a közös biztonság- és védelempolitika kialakításáig. Ezt mi sem bizonyítja jobban annál, hogy tíz évnél is többet kellett várni az Európai Unió által elindított első válságkezelési műveletre a „petersbergi feladatok” elfogadását követően, ami elvileg lehetővé tette uniós zászló alatt katonák küldését válságövezetbe. Ezt a folyamatot tovább kell vinni, hiszen az út nem ért véget, mert az EU maga is állandóan változik, de változik Európa biztonsága, biztonsági környezete is.

Szintén nagy utat tett meg az EU az első válságkezelési művelet elindításától napjainkig. Vítát lehet arról nyitni, hogy az eddig befejezett vagy a jelenleg is folyó műveletek sikeresek-e, de azt gondolom, hogy óvatosan kell eljárnia annak, aki konkrét kritériumok nélkül akar ítéletet mondani. Hiszen egy művelet sikerességét nem lehet igen (sikeres) vagy nem (sikertelen) dimenzióban értékelni, véleményem szerint ez ennél sokkal bonyolultabb. Az Európai Uniónak a közös biztonság- és védelempolitika mandátuma alatt 17 missziója van napjainkban. Mindegyik misszióknak a mandátumában megfogalmazott célok olyan értékeket képviselnek, melyek az adott ország, térség biztonságához, a „működő állam” kialakításához nyújtanak segítséget. Ha ebben a megközelítésben vizsgáljuk a missziókat, akkor mindegyik EU-misszió sikeres, de a legszigorúbb értékelés szerint is vannak sikerei.

Talán némileg pesszimistább képet kapunk akkor, ha azt nézzük, hogy sikerült-e elérni a misszió mandátumában megfogalmazott célokat, illetve, hogy hol tart a művelet a célok elérésében. Egy dolog biztos. Az Európai Unió missziói érhetnek el sikereket (ezáltal lehetnek sikeresek), de 100%-osan csak akkor, ha maguk mögött tudják a fogadó ország

támogatását, közreműködését az adott probléma megoldásában. Maliban jó az esély arra, hogy az EU valamikor a jövőben egy sikeres missziót tudjon maga mögött. Az EUTM Mali egy végrehajtói mandátummal nem rendelkező olyan misszió, mely konkrét eszközökkel megítélésem szerint hatékonyan tudja segíteni az országot a mali fegyveres erők felkészítésén keresztül, hogy sikeresen úrrá legyen a káoszon, elszigetelje, majd megsemmisítse a Mali létét is fenyegető terrorista elemeket. A misszió sikere azért is kecsegtető, mert Mali kormánya, az ország népének többsége békét, működő államot szeretne. A Magyar Honvédség a kormány döntésének megfelelően az EUTM Mali misszió kezdetétől támogatja az uniós erőfeszítéseket és ezáltal a rend megteremtését Maliban. A létszámbővítés bizonyítja, hogy Magyarország elkötelezett az ügy iránt és hisz a misszió sikerében.

Az Európai Unió – az ENSZ és a NATO után – a harmadik nemzetközi szereplő, mely részt vesz a válságok megoldásában, felszámolásában. A kezdetektől fogva küzd ezzel a feladattal, és megoszlanak a vélemények, hogy sikerült-e felőni az ENSZ és a NATO mellé. Az EU-nak nem könnyű a helyzete, hiszen az ENSZ minden ország által elismert, nemzetek feletti semleges szervezet, több évtizedes békeműveleti „tapasztalatokkal”. A NATO pedig egy politikai-katonai szervezet, mely a válságok megoldása érdekében képes és akarja használni katonai erejét. Nem mellékes, hogy a NATO vezető országa az első számú szuperhatalom, melynek valós erőketítő képessége van. Az Európai Unió viszont elsősorban gazdasági szövetség. Ha ezeket figyelembe vesszük, akkor az EU lépései és sikerei a válságok megoldása terén nem elhanyagolhatóak.

A Magyar Honvédség a rendszerváltozás utáni legnagyobb átalakulás, modernizációs folyamat küszöbén áll. Ez jelentősen fogja befolyásolni a szervezet minden szegmensét, beleértve a napi életet, kiképzést stb. Ezzel a gigantikus feladattal párhuzamosan a kormány, a honvédelmi vezetés továbbra is elkötelezett a nemzetközi válságkezelésben, a béketámogató és a békeműveletekben való részvételre. 2019. januári kormányzati döntés szerint Magyarország 1000-ról 1200 főre növeli a békefenntartó missziókban vállalt ambíciószintjét. Ezt Benkő Tibor honvédelmi miniszter március 29-én jelentette be az ENSZ-tagországok védelmi miniszteri találkozásán.⁴⁹ Ez azt is jelentheti – és nagy valószínűséggel jelenteni is fogja –, hogy a magyar katonák az eddigieknél még hatékonyabban tudják támogatni többek között az EUTM Mali missziót is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Army Medical Department Center & School: *Emergency War Surgery*. USA, 2004. https://brooksidepress.org/Products/Emergency_War_Surgery/Chp2LevelsofCare.pdf
- A Tanács 2013/87/KKBP Határozata. Az Európai Uniónak a mali fegyveres erők kiképzéséhez hozzájáruló katonai missziója (EUTM Mali) elindításáról. 2013. 02. 19. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D0087&from=EN>
- A Tanács (KKBP) 2018/716 Határozata (2018. május 14.) az Európai Uniónak a mali fegyveres erők kiképzéséhez hozzájáruló katonai missziójáról (EUTM Mali) szóló 2013/34/KKBP határozat módosításáról és meghosszabbításáról. 2018. 05. 16. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018D0716&from=GA>
- Az Európai Unió Mali Kiképző Műveletében („EUTM Mali”) történő további magyar katonai szerepvállalásról. Honvédelmi Közlöny, CXLV. évf. 6. szám, 2018. 06. 29. <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/13/PDF/2018/6.pdf>

⁴⁹ Magyarország növeli békefenntartó szerepvállalását. 2019. 03. 30. https://honvedelem.hu/cikk/115308_magyarország_noveli_bekefenntarto_szerepvallalast (Letöltés időpontja: 2019. 04. 09.)

- Council of the European Union: Security and Development. Brussels, 20. 11. 2007. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15097-2007-INIT/en/pdf>
- EUABC: Petersberg-feladatok. <http://hu.euabc.com/word/710>
- EUDefence: The Military Planning and Conduct Capability (MPCC). 11. 2018. https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/mpcc_factsheet_november_2018.pdf
- Európai Tanács: Unió védelmi együttműködés: a Tanács létrehozta a Katonai Tervezési és Végrehajtási Szolgálatot (MPCC). 2017. 06. 08. <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2017/06/08/military-mpcc-planning-conduct-capability/>
- Európai Unió Tanácsának Főtitkársága: Európai Biztonsági Stratégia – Biztonságos Európa egy jobb világban. EU Kiadóhivatala, Luxembourg, 2009. <https://www.consilium.europa.eu/media/30811/qc7809568huc.pdf>
- European Council: Presidency Conclusions – Cologne European Council, 3 and 4 June 1999. <https://www.consilium.europa.eu/media/21070/57886.pdf>
- European External Action Service: Military and civilian missions and operations. 05. 03. 2018. https://eeas.europa.eu/topics/military-and-civilian-missions-and-operations/430/military-and-civilian-missions-and-operations_en
- European External Action Service: Shaping of a Common Security and Defence Policy. 08. 07. 2016. https://eeas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp/5388/shaping-common-security-and-defence-policy_en
- European Parliament: Helsinki European Council 10 and 11 December 1999 – Presidency Conclusion. http://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm
- EUTM Mali. <http://eutmmali.eu/en>
- Fukuyama, Francis: *A történelem vége és az utolsó ember*. Európa Kiadó, Budapest, 2014.
- Kiss Zoltán László: Válságreakgáló műveletek alkalmazott társadalomtudományi aspektusai. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2015.
- Lisszaboni szerződés – Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról (2007/C 306/01). 2007. 12. 17. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A12007L%2FTXT>
- Mace, Catriona: *Operation Concordia: Developing a 'European' Approach to Crisis Management?* <https://ams.hi.is/wp-content/uploads/old/Edward%20Operation%20Concordia.pdf> <https://doi.org/10.1080/1353331042000249055>
- Magyarország növeli békefenntartó szerepvállalását. 2019. 03. 30. https://honvedelem.hu/cikk/115308_magyarorszag_noveli_bekefenntarto_szerepvallalasi
- Magyarország tíz kiképzővel járul hozzá a mali misszióhoz. 2013. 02. 14. https://honvedelem.hu/cikk/36425_magyarorszag_tiz_kikepzovel_jarul_hozza_a_mali_missziohoz
- Molnár Anna Éva: *Az EU kül- és biztonságpolitikája a főképviselőkön keresztül, Solanától Mogheriniig*. Ludovika Szabadegyetem előadás, 2015. 10. 13. <https://www.youtube.com/watch?v=JKbLJdHF9h4>
- NATO Peace Support Operations Doctrine, AJP-3-4-1(A), Allied Joint Doctrine For Peace Support Operations, 2010. <https://studylib.net/doc/5432111/nato-peace-support-operations-doctrine>
- Sokolska, Ina: *A Maastrichti és az Amszterdami Szerződés*. Európai Parlament, 2018. <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/3/a-maastrichti-es-az-amszterdami-szerzodes>
- Türke András István – Besenyő János – Wagner Péter: *Magyarország és a CSDP*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2016.
- United Nations Peacekeeping Operations – Principles and Guidelines. UN Secretariat, New York, 18. 01. 2008. https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/capstone_eng_0.pdf
- Vision of Humanity: Global Peace Index, 2018. <http://visionofhumanity.org/indexes/global-peace-index/>
<https://thedefensepost.com/tag/operation-barkhane/>